

ut jam patet ex dictis, quia nova illa ordinatio foret et ipsa ordinatio per saltum (1). Insuper certe nequit solemniter ministrare in ordine praetermisso; secus juxta communem sententiam contrahit irregularitatem, de qua *n. 349*. Praeterea nec potest solemniter ministrare in ordine per saltum recepto, antequam praetermissum recipiat, prouti patet ex *cit. can. un., dist. 52, cit. cap. un., De clerico per saltum promoti*, et ex Conc. Trid., *sess. XXIII, cap. XIV, de ref.*, ubi tribuit episcopis potestatem dispensandi *cum promotis per saltum, si non ministraverint*, et tandem ex ipsa rei natura (*n. 153*) (2). Nonnulli perperam in hoc videntur irregularitatem (*n. 195*); si enim ordinationem per saltum quis recepit bona fide (3), est simplex prohibitio juxta regulam generalem *cit. n. 153* expositam. Sin vero mala fide, communis sententia est jure decretalium fuisse contra ordinatum *suspensionem* vel ferendae vel potius latae sententiae probabilius ab ordine male suscepto tantum (4). Haec suspensio non legitur in const. *Apostolicae Sedis*; et licet Avanzini, in *comm. ejusd. const.*, putet hanc censuram adhuc manere, utpote a Conc. Trid. relatis verbis inflictam, tamen id non videtur verum; quia Conc. Trid., *l. c.*, supponens ex jure existenti censuram, dat episcopo potestatem dispensandi, si ordinatus non ministraverit; et ideo dici nequit Tridentinum hanc censuram directe tulisse. Ipse Thesaurus, *p. II, cap. XIII, v. Ordo*, quem citat Avanzini, hanc censuram repetit ex *cit. cap. un., De clerico per saltum promoti*. Cum igitur haec censura nec relata sit in const. *Apostolicae Sedis*, nec

(1) Suarez, *De censuris, disp. XXXI, sect. I, n. 44*; Pirhing, *V, XXIX, n. 5, Notandum tertio*.

(2) Schmalz., *V, XXIX, n. 9*; Suarez, *l. c., n. 45 sequ.*

(3) Exemplum est in *Perusina, Ordinationis, 21 Jun. 1732*; et in *Florentina, Ordinum, 5 Dec. 1744*, in quibus candidatus ad gradum inferiorem, per errorem appellatus ad gradum superiorem, accessit bona fide ipsumque recepit.

(4) Suarez, *l. c.*; Navarrus, *XXVII, n. 242*; Schmalz., *l. c.*; Pirhing, *n. 5*; Reiff., *n. 4*. Exemplum habes in *Visen., Dispensationis ab irregularitate, 11 Sept. 1784*, in qua J. in minoribus ordinibus constitutus, a militia redux, ementitis sui Ordinarii litteris dimissorialibus, absque patrimonii titulo, ac omisso subdiaconatu et diaconatu, presbyteratum suscepit ac pluries Missam celebravit.

sit directe lata a Conc. Trid., sequitur hodie non amplius vigere (1). Firma tamen remanet simplex prohibitio solemniter ministrandi in ordine per saltum recepto sive bona sive mala fide antequam gradus praetermissus obtentus sit, ex regula generali tradita in *cit. n. 153*. Sed si ordinatus nihilominus ministraverit, non contrahit amplius irregularitatem, quia suspensionem non violat, nec aliam poenam, licet graviter peccet. Igitur hodie neque in ordinatum poenae sunt.

499. Ex dictis apparet evidenter episcopum ab hac lege de ordinibus gradatim conferendis numquam posse dispensare, neque in inferioribus sacrae hierarchiae gradibus. R. P. ordinis minoris, aut subdiaconatus, aut diaconatus collationem per saltum licet numquam permittat, tamen permittere posset, quia sicut sacra hierarchia ordinis in gradibus infra diaconatum est institutionis ecclesiasticae, ita lex de his ordinibus gradatim dandis est tantum ecclesiastica. Sed multi dubitant de potestate ipsius R. P. non solum permittendi ordinationem episcopalem, praetermisso presbyteratu, sed etiam licite permittendi ordinationem episcopalem aut presbyteralem, praetermisso diaconatu; nam, aiunt, Christus D. instituens sacram hierarchiam in primis tribus gradibus, videtur eo ipso voluisse, ut ad hos gradus successive ascendatur (2).

500. At sacri canones non solum praecipiant ut ordines gradatim conferantur, sed etiam ut inter unum aliumque ordinem aliquod temporis spatium intercedat, quod venit nomine *interstitiorum*, ut declaravit S. C. C., *17 Maii 1591*; licet aliquando *interstitia* appellari etiam soleant intervalla quae decurrunt inter tempora jure praescripta pro ordinationibus generalibus. Igitur etiam ille qui ordinem habet, ad altiorem non debet promoveri, nisi expleto statutorum interstitiorum curriculo. Hanc interstitiorum legem primus proposuisse videtur Osius in concilio Sardicensi, *can. 10*, quam omnes concilii Patres probarunt, sed arbitrio episcoporum

(1) D'Annibale, *I, § 395, not. 7*.

(2) Schmalz., *V, XXIX, n. 15*; Pirhing, *n. 5*; Suarez, *De censuris, Disp. XXXI, sect. I, n. 4*.

facultatem ab ea dispensandi remittendam censuerunt (1). Deinde Ecclesiae disciplina hac de re varia fuit in variis temporibus et locis, et nonnulli canones adeo severi fuerunt, ut ad presbyteratum non nisi in extrema senectute perveniri posset (2). Hodie utimur jure Conc. Trid. *sess. XXIII, cap. XI, XIII, XIV de ref.*, quod, praeceunte S. C. C., breviter exponimus.

501. In *cit. cap. XI*, Conc. Trid. haec habet: « Minores ordines his qui saltem latinam linguam intelligant, *per temporum interstitia, nisi aliud episcopo expedire magis videretur*, conferantur; ut eo accuratius quantum sit hujus disciplinae pondus, possint edoceri ac in unoquoque munere juxta praescriptum episcopi sese exercent, idque in ea cui adscripti erunt ecclesia, nisi forte ex causa studiorum absint; atque ita de gradu in gradum ascendunt, ut in eis cum aetate vitae meritum et doctrina major accrescat; quod et honorum morum exemplum, et assiduum in ecclesia ministerium, atque major erga presbyteros, et superiores ordines reverentia, et crebrior, quam antea, corporis Christi communio maxime comprobabunt. Cumque hinc ad altiores gradus et sacratissima mysteria sit ingressus, nemo iis initiatur, quem non scientiae spes majoribus ordinibus dignum ostendat. Hi vero non nisi *post annum* a susceptione postremi gradus minorum ordinum ad sacros ordines promoveantur, nisi necessitas aut ecclesiae utilitas, iudicio episcopi, aliud exposcat ».

In *cit. cap. XIII* legitur: « Promoti ad sacrum subdiaconatus ordinem, si per annum saltem in eo non sint versati, ad altiorem gradum, nisi aliud episcopo videatur, ascendere non permittantur. Duo sacri ordines non eodem die etiam regularibus conferantur; privilegiis ac indultis quibusvis concessis non obstantibus quibuscumque ».

Tandem in *cit. cap. XIV* statuitur: « Qui pie et fideliter in ministeriis antea se gesserint et ad presbyteratus ordinem assumuntur, bonum habeant testimonium, et ii sint

(1) Ben. XIV, *Inst. Ecc. LVIII*.

(2) Hallier, *p. III, sect. VII, cap. I, art. VII per totum*; Thomassinus, *tom. I, lib. II, cap. XXXV et XXXVI*.

qui non modo in diaconatu ad minus annum integrum, nisi ob ecclesiae utilitatem ac necessitatem aliud episcopo videretur, ministraverint, sed etiam etc. ».

Haec repetit Pontificale Romanum in rubrica generali *De ordinibus conferendis* ab initio.

502. Exinde apparet Conc. Trid. nil habere de interstitiis inter primam tonsuram et ostiariatum; sed cum praecipiat quatuor ordines minores esse per temporum interstitia conferendos, nisi aliud episcopo expedire magis videatur ex justa causa, sequitur primam tonsuram et quatuor minores ordines, aut etiam solos quatuor minores ordines unica vice non posse conferri. Errant igitur illi qui docent pro ordinibus minoribus nulla interstitia praescripta esse. Quia vero Tridentinum haec interstitia non determinat, hinc consuetudines particulares introductae sunt, quibus episcopus deferre potest, si velit, sed non tenetur. In genere intervallum conforme menti Conc. Trid. illud esset in quo aliquod doctrinae, aetatis ac meriti incrementum inter unam et aliam ordinationem in minoribus notari possit, e. g. intervallum ab una ordinatione *Quatuor temporum* ad aliam successivam item *Quatuor temporum* (1). Pro ecclesia Romana, in primis Innocentius XI, die 20 *Febr.* 1673, vivae vocis oraculo expresse prohibuerat et ordinaverat ne in posterum prima tonsura unica vice cum quatuor minoribus conferretur, sed dumtaxat prima tonsura cum duobus minoribus. Deinde Benedictus XIII, die 20 *Maii* 1725, mandavit ut de cetero in Urbe prima tonsura dumtaxat absque ullo alio ordine tam saecularibus quam regularibus eadem die conferri deberet sive in ordinationibus generalibus sive in particularibus (2). Revera etiam hodie haec praxis in Urbe servatur tam pro saecularibus quam pro regularibus, ut prima vice sola prima tonsura detur, deinde ordines minores conferantur bini; at Patres Societatis Jesu antiquum privilegium recipiendi eadem die primam tonsuram ac quatuor minores ordines rursus obtinuerunt, die 7 *Sept.* 1732 (3).

(1) Hallier, *l. c.*, § VI, n. 28.

(2) Honorante, *cap. I, not. VI*.

(3) Honorante, *l. c., not. VII*.

503. E contrario interstitia inter acolythatum et subdiaconatum, inter diaconatum et presbyteratum Conc. Trid. determinat, exigens annum integrum; expedit enim ut vocatio divina et probitas vitae ante has ordinationes in sacris maturiori experimento comprobetur (1). Porro hic annus sumitur in favorem ordinandi, ita ut non requiratur annus solaris, sed sufficiat ecclesiasticus, si solaris longior est, et viceversa. Hinc proposito dubio: « An annus duodecim mensium completus esse debeat, vel sufficiat lapsa esse quatuor interstitia, quae propter varietatem festorum mobilium occurrunt, quousque duodecimus mensis compleatur ». S. C. C. die 3 Febr. 1595 reposuit: « Attendendum esse censum quatuor dictionum interstitiorum, non autem tempus duodecim mensium completorum ». Hinc e. g. ordinatus acolythus in sabbato sancto poterit ordinari subdiaconus in sabbato *Sitientes* sequentis anni, si intra hoc temporis spatium completus effluerit annus solaris, nec tenetur Pascha expectare (2): item ordinatus acolythus in sabbato sancto poterit ordinari subdiaconus in sabbato sancto anni sequentis, etsi completus annus solaris nondum effluerit.

504. A lege interstitiorum episcopus dispensare potest. Et quidem si agitur de interstitiis inter acolythatum et subdiaconatum, inter diaconatum et presbyteratum, episcopus dispensare tantum potest *ob necessitatem aut utilitatem ecclesiae*, idest si necessitas aut utilitas ecclesiae exigit hanc *celerem* candidati promotionem, ita ut possit dispensare propter solam utilitatem. Quamquam enim pro interstitiis inter diaconatum et presbyteratum Conc. Trid., *cit. sess. XXIII, cap. XIV, de ref.*, dicat hanc dispensationem non esse ab episcopo concedendam nisi *ob ecclesiae utilitatem ac necessitatem*, et ideo non pauci putent pro hac dispensatione requiri necessitatem (3), tamen S. C. C., die 3 Maii 1620, declaravit ea verba sumenda esse non copulative sed disjunctive. Ecclesia vero pro cujus necessi-

(1) Hallier, *l. c.*, n. 26; Honorante, *cap. III, not. IV*.

(2) Schmalz., *I, XI, n. 12*; Pirhing, *n. 88*; Riganti, in *comm. Reg. XXIV Cancell. Ap.*, § I, n. 71.

(3) Honorante, *cap. V, not. II*; S. Alph., *VI, n. 793*.

tate aut utilitate dispensatio concedi potest, juxta relata decreta Conc. Trid., est ecclesia cui ordinandus adscriptus est (1); sed quoniam haec adscriptio clericorum alicui peculiari ecclesiae usu recepta non est, de qua re alias, putamus nomine ecclesiae in casu venire dioecesim ad quam candidatus pertinet et in qua ministerium sacrum exercere debet. Tandem Benedictus XIV, in *Inst. Ecc. LVIII*, ita hanc ecclesiae utilitatem aut necessitatem declarat: « Tum quidem necessitas intervenit cum peculiari ecclesiae ministri desunt, nec alii ordinibus praediti sufficere videntur ut eadem munera sustineant. Utilitas autem ostenditur cum in aliqua ecclesia parum idonei ministri versantur; vel si de aliquo viro res agatur aetate jam matura et doctrinae laude praestanti, quae satis legitimae causae a superioribus judicantur. Utilitas pariter ex eo proficiscitur, si aliquis parochiam aut beneficium obtinuerit ea conditione ut infra annum, juxta decreta S. C., presbyteratum aut sacrum ordinem suscipere teneatur ». Gemina habet Honorante, *cap. III, not. IV*. Ex his apparet nostris diebus, clero ob luctuosas temporum circumstantias fere ubique deficiente, semper aut fere semper verificari hanc ecclesiae, idest dioecesis, utilitatem aut necessitatem. Ceterum candidatus semper praesumere debet dispensationem ab episcopo concessam esse legitimam.

505. Si vero agitur de interstitiis pro minoribus ordinibus inter se, aut de interstitiis inter subdiaconatum et diaconatum, episcopus potestatem dispensandi habet pure et simpliciter etiam citra necessitatem aut utilitatem ecclesiae, cum Conc. Trid. dicat: *Nisi aliud episcopo expedire magis videretur, nisi aliud episcopo videatur*. At etiam pro hac dispensatione requiri justam causam arbitrio episcopi certissimum est; et in genere gravior causa requiritur pro dispensatione ab interstitiis inter subdiaconatum et diaconatum, quam pro dispensatione ab interstitiis pro ordinibus minoribus inter se, uti probat Honorante, *cap. IV, not. I*. Justitia autem seu sufficientia causae tam pro una quam pro alia dispensatione remittitur arbitrio et prudentiae epis-

(1) S. Alph., *l. c.*

copi; e. g. quod parentes ordinandi optime de ecclesia meriti sunt, quod ordinandus deinde abesse debet causa studiorum, etc., possunt esse causae pro ipsa dispensatione ab interstitiis pro diaconatu. Si autem quaeras curiam Conc. Trid. dispensationem ab interstitiis inter acolythatum et subdiaconatum difficiliorem voluerit, quam dispensationem ab interstitiis inter subdiaconatum et diaconatum, vel inter diaconatum et presbyteratum, respondet Honorante, *l. c.*: « Quia ministerium diaconatus his temporibus minori indiget probatione, cum jam in desuetudinem abierint canonicae leges in quibus multa diaconis committebantur quae valde exactam personae cuius fidei tradenda erant, cognitionem et experientiam requirebant; et alias diaconatus nullam addit de novo obligationem aut vinculum sive castitatis servandae, sive officii divini recitandi, quod non trahat secum subdiaconatus ».

506. Sed quinam episcopus potest dispensare super interstitiis? In genere potest dispensare solus episcopus dioecesis ad quam candidatus pertinet (*n. 80, 219, 245*) (1), quia hic solus episcopus potest iudicare de necessitate vel utilitate ecclesiae, et praeterea ipse solus habet jurisdictionem in candidato. Plures censent quemlibet episcopum proprium pro ordinatione, ideoque et episcopum merae familiaritatis, posse dispensare (2); quod non admittimus nisi beneficium conferendum candidato sit residentiale.

Hoc modo intelligimus responsionem S. C. C. quam refert Garcias, *l. c.*, *cap. V*, *n. 87*: « S. C. censuit et declaravit quod licet episcopus possit ordinare familiarem suum triennem, sibi alias non subjectum, et dare illi dimissorias ad ordinandum a quocumque, dispensare tamen non potest super interstitiis de quibus *cap. XIII* et *XIV*, nisi pro ecclesiae suae utilitate ». Episcopus autem alienus nequit interstitia remittere, nisi hanc potestatem ab episcopo proprio receperit. S. Carolus, in concilio Mediolanensi IV, *tit. Quæ*

(1) Schmalz., *I, XI, n. 13*; Navarrus, *Cons. XII, De temp. ordin.*

(2) S. Alph., *VI, n. 775*; Garcias, *De beneficiis, p. II, cap. 14*; Barbosa, *De off. et pot. ep.*, *Alleg. IV, n. 54*; Salm., *De ordine, IV, n. 53*.

pertinent ad sacram ordinat., vult dispensationem esse exprimendam in litteris dimissoriis una cum dispensationis causa. S. C. C. in *Astoricensi*, 21 *Apr.* 1591, censuit, sede vacante, hanc episcopi proprii potestatem transire ad vicarium capitularem (1); sed in iis solum casibus in quibus licentiam ordines suscipiendi subditis dioecesanis dare potest, ut eadem S. C. declaravit etiam in *Acheruntina*, 26 *Apr.* 1602 (2). Eadem S. C. in *Neapolitana*, 3 *Apr.* 1593, et *Reatina*, 7 *Nov.* 1696, edixit, in absentia episcopi, et vicarium generalem cum mandato generali posse dispensare (3).

507. Haec de clericis saecularibus. Dubitatum fuit num decreta Conc. Trid. quae statuunt interstitia pro sacris ordinationibus, comprehendant etiam regulares; et S. C. C., apud Benedictum XIV, *l. c.*, respondit comprehendit. Hoc autem posito, eadem S. C., die 31 *Maii* 1597 censuit: « remissionem interstitiorum, etiam quoad regulares ex causis tantum a Concilio expressis faciendam, pertinere ad episcopum ordinantem; eum tamen hac in re debere, quoad causas, deferre iudicio et attestationi superioris regularis ordinandi ». Hanc regulam confirmavit eadem S. C. die 1 *Julii* 1597, et die 12 *Sept.* 1609 (4). Haec applicanda sunt, etiam quoad ordines minores, subditis regularibus qui emiserunt professionem simplicem ante solemnem juxta praesentem disciplinam: ceteri autem professi votorum simplicium accensentur saecularibus, nisi specialibus gaudeant privilegiis. Tandem relate ad subditos abbatum, si abbas eos ordinat, potest etiam dispensare ab interstitiis; secus dispensat episcopus dioecesanus aut vicinior ex causis in decretis Tridentinis comprehensis, de quibus tamen debet iudicium suum formare ex ipsius abbatis attestatione, ut declaravit S. C. C. in *Fanen.*, 6 *Julii* 1592, apud Giraldi, *l. c.*

(1) Giraldi, *p. II, sect. 101*.

(2) Riganti, in *Reg. XXIV Cancell. Apost.*, § III, *n. 221*, plures alios citans.

(3) Riganti, *l. c.*, § I, *n. 74*; Giraldi, *l. c.*; Barbosa, in *Conc. Trid.*, *sess. XXIII, cap. XIII, n. 7*.

(4) Ben. XIV, *l. c.*; Giraldi, *l. c.*

508. At Conc. Trid., in relato *cap. XIII*, speciatim prohibet duos sacros ordines eadem die conferri etiam regularibus; quod repetit Pontificale Romanum in rubrica generali *De ordinibus conferendis* ab initio, et praeter alios jam tradiderat Innocentius III, in *cap. 13, De temp. ord.*, et Honorius III, in *cap. 15 ejusd. tit.* Innocentius III, *l. c.*, reprehendit ordinationem cujusdam qui praecedenti sabbato (vespere) in diaconum, et sequenti die dominico in presbyterum ordinatus fuit; reprehendit, inquam, quia mane cum vespere, seu vesper cum mane ad eundem diem pertinere censetur fictione canonica (*n. 67*). E contrario in antiqua Ecclesiae disciplina receptum passim erat, ut subdiaconus qui ad presbyteratum destinabatur prius diaconatum et statim postea presbyteratum reciperet, prouti advertit Duchesne, *Origines du culte chrétien, chap. X, § 3*, et supponunt Ordines Romani (*Alleg. V*), cum nonnisi septem diaconi proprie dicti in eadem ecclesia haberi possent (*n. 32*).

509. Proinde hodie, posita etiam dispensatione ab interstitiis et a temporibus ordinationum, episcopus numquam potest duos sacros ordines eadem die conferre, nisi id a Sede Apostolica expresse permissum fuerit (1). Si quis a Sede Apostolica obtinuit indultum *super interstitiis tantum*, episcopus non servat interstitia; sed servare debet tempora ordinationum, ut facile patet. Si obtinuit indultum *super temporibus tantum*, episcopus ordinationem habebit extra tempora; sed super interstitiis non cogitur dispensare, ut monet Innocentius XII in decreto relato *n. 71*; seu potest ab interstitiis dispensare vel non, juxta necessitatem vel utilitatem ecclesiae. Tandem si obtinuit indultum *super interstitiis et temporibus*, episcopus ordinabit extra tempora et sine interstitiis. At numquam potest plures ordines sacros eadem die conferre. Potest tamen, nisi aliud ex verbis indulti constet, conferre unum ordinem sacrum die sabbati, et alium die dominico. Obstat videtur theoria Inno-

(1) Nonnulla exempla harum dispensationum vide apud Riganti, *l. c.*, *n. 75*.

centii III in *cit. cap. 13, De temp. ord.*, quod nempe mane cum vespere, seu vesper cum mane ad eundem diem ex fictione juris pertinere censetur, ideoque hic episcopus duos ordines eadem die conferret. Respondet Schmalz., *I, XI, n. 16*: « Introducta a jure est (haec fictio) potius in favorem ut continuari ordinatio possit ab episcopo, quae in sabbato absolvi non poterat, quam in detrimentum, quale induceret respectu privilegiati, si is ob illam gaudere privilegio suo non posset. Quare nisi aliud jure sit constitutum (de quo mihi non constat), judico in tali casu attendendam non fictionem juris, sed rei veritatem; est autem rei veritas quod sabbatum et dominica sint dies distincti ». His adde illam fictionem juris locum habuisse, quando Missa ordinationis celebrabatur vespere sabbati (*n. 57, 67*); sed hodie cum Missa ordinationis celebretur mane sabbati, theoria Innocentii III applicari amplius non potest. Hoc indultum super interstitiis et temporibus datur saepius cum clausula ut quis ordinari valeat *in tribus diebus festis extra tempora*: qua episcopus potest ordines conferre tribus diebus festis continuis, sed potest etiam juxta suum arbitrium inter unum aliumque ordinem aliquod spatium servare, brevius tamen spatio inter tempora ordinationum (1).

510. Quaeritur utrum haec lex interstitiorum possit ex contraria consuetudine abrogari aut mitigari? Sunt duae responsiones S. C. C., quas sine die et anno refert Fagnanus, in *comm. cap. 3, De temporibus ordinationum* in fine. Propositis enim dubiis: « 3° An ex consuetudine possit episcopus uno et eodem die ad minores ordines aliquos promovere; 4° An ubi consueverit ordinaros ad quatuor minores ordines die veneris, et in die sabbati sequentis ad ordinem subdiaconatus promoveri, id sit licitum propter consuetudinem »; S. C. reposuit: « Ad 3um praesupposita consuetudine posse; Ad 4um licere episcopo, si dies veneris sit dies festus, et si necessitas aut utilitas ecclesiae iudicio episcopi id exposcat juxta decretum Concilii, *cap. XI, sess.*

(1) Giraldi, *l. c.*, cum Matthaueccio, *Off. cur., cap. XXXV. n. 13*, et Monacelli, *p. II, tom. IV, tit. XIII, n. 38*.

XXIII, non tamen in publicis ordinationibus, sed privatim et aliquibus praedictos minores ordines conferre ». Proinde in hoc altero casu consuetudo parum admodum praestat; nam etiam stante consuetudine, ordinatio licita non est nisi ex necessitate aut utilitate ecclesiae iudicio episcopi. Imo Fagnanus, *l. c.*, n. 41, affirmat ex consuetudine licitum esse eodem quoque die dare ordines minores et subdiaconatum (1); quod intelligendum est infra limites praecedentis responsionis S. C. C. Ceterum ubi consuetudo non viget, id semper reprehendit S. C., nec umquam hanc facultatem concedit. Ita cum archiepiscopus Calaritanus supplicasset pro facultate conferendi eadem die primam tonsuram, ordines minores et subdiaconatum, S. C., die 21 Febr. 1728, ejus preces non admisit. Tandem nemo umquam affirmavit eodem die duos ordines sacros posse ex consuetudine conferri.

511. Jure decretalium, si eodem die duo sacri ordines dati fuerant, episcopus ordinans suspensus erat a collatione utriusque ordinis, ordinatus vero ab exercitio ordinis ultimo recepti tantum. Ita Innocentius III in *cit. cap. 13, De temp. ord.*, licet doctores non conveniant utrum haec suspensio fuerit latae vel ferendae sententiae. Si eadem die dati fuerant ordines minores et subdiaconatus, in *cap. 2, De eo qui furtive ordines suscepit*, dicitur ordinatum multum excessisse, et non esse ei permittendum ministrare nisi in minoribus ordinibus; si vero domum religionis intraverit et vita et mores ejus exegerint, abbatem in aliis posse ordinibus dispensare. Communis opinio erat hunc ordinatum esse suspensum ab exercitio subdiaconatus tantum, et ordinantem, si scienter fecisset, a collatione subdiaconatus, licet et haec suspensio videretur ferendae sententiae. Nonnulli tradunt hunc ordinatum esse irregularem (2); et quod de stylo Poenitentiariae incuratur irregularitas testatur Pignatelli, *tom. I, cons. 319*, et Card. Petra, *tom. V, pag. 266, n. 45 circa finem*; sed haec irregularitas gratuito prorsus

(1) Schmalz., *I, XI, n. 15*; Pirhing, *n. 83*; Navarrus, *XXV, n. 71*; Riganti; *l. c.*, n. 87.

(2) Thesaurus, *p. II, cap. XVI, § 2, v. Ordo*.

adstruitur, nulli innixa juri. Igitur cum in violantes interstitiorum legem, de qua huc usque, nulla poena statuatur nec in Conc. Trid. locis citatis, neque in const. *Apostolicae Sedis*, dicendum hodie ipsos committere grave peccatum, non vero poenas jure latas contrahere.

512. Tandem ex relatis decretis Conc. Trid. evidenter apparet haec inter singulos ordines temporum intervalla non esse otiose transeunda. Nimirum canones interstitia praescripserunt in primis ut ordinatus accuratius addiscat quantum sit hujus disciplinae pondus, idest gravitatem officii recepti et recipiendi, in recepto ordine sese exercent juxta episcopi praescriptum, et in probitate vitae ac doctrina una cum annis continuo accrescat. Hoc modo probatus in minoribus ascendet de gradu in gradum ad majores ordines usque ad presbyteratum, aptus, quantum humana fragilitas sinit, ministerio altaris et animarum (1). Hinc ordinatus debet receptum ordinem tempore interstitiorum exercere antequam ad superiorem promoveatur, prouti tradit expresse Conc. Trid. in relatis decretis, licet hoc necessarium ordinis recepti exercitium ulterius non determinet. Necessaria est dispensatio Sedis Apostolicae ut ordinatus ad superiorem ordinem in distincta ordinatione promoveri valeat, quin ordinem receptum prius exercuerit: quo privilegio gaudent e. g. alumni Collegii Urbani de Prop. Fide in Urbe, ex Brevi Urbani VIII, *Ad uberes, 18 Maii 1638*; sed nova ordinatio sine exercitio ordinis recepti et sine apostolica dispensatione foret leviter tantum illicita (2).

513. Etiam in ecclesia Graeca (et similiter etiam in aliis orientalibus confessionibus) ordines gradatim conferuntur, servatis interstitiis. Scilicet prima die, praemissa tonsura clericali, confertur lectoratus et subdiaconatus, deinde distinctim conferuntur diaconatus, presbyteratus et episcopatus, observatis interstitiis pro ratione necessitatis longioribus vel brevioribus (3). Relate vero ad Graecos in Italia et

(1) Hallier, *l. c.*, § VII.

(2) S. Alph., *VI, n. 801*; Salm., *De ordine, cap. IV, n. 74*.

(3) Papp-Szilagyi, *Enchiridion Jur. Ecc. Orient. Cathol.*, p. II, § 12; Goar, *Rituale Graecorum, pag. 235*.

insulis adjacentibus commorantes, Benedictus XIV, in const. *Etsi pastoralis*, sept. Kal. Jun. 1742, ita statuit, §VII, n. 14: « Quamvis ex Ecclesiae disciplina, a Graecis olim recepta, promoti ad aliquem ordinem sacrum, si per aliquod temporis intervallum in eo non fuerint versati, ad altiorem gradum ascendere non possint, qua lege Graeci seu Albanenses in Italia et insulis adjacentibus commorantes dubio procul tenentur; nihilominus cum praedicti Graeci seu Albanenses Ordinarios suos quibus subjiciuntur, habeant Latinos a quibus tamquam alieni ritus sacris ordinibus initiari prohibentur; ac proinde cum Romam vel in Calabriam, ubi sunt episcopi a S. Sede Apostolica ad ordinationes ritu Graeco exercendas deputati, repetitis vicibus non sine quamplurimis incommodis et expensis ad sacros ordines juxta temporum intervalla suscipiendos sese conferre deberent, Nos, eosdem Graecos seu Albanenses gratis et favoribus prosequi, eorumque incommodis consulere volentes, de apostolica plenitudine potestatis, praefatis episcopis Graecis Romae et in Calabria pro tempore degentibus, licentiam et facultatem impertimus ut Graecos seu Albanenses hujusmodi ex longinquis regionibus accedentes, qui minoribus sive majoribus ordinibus initiari cupiunt, ad omnes ordines promovere in posterum valeant tribus diebus festivis non autem continuis, sed aliquo temporis intervallo antistitis ordinantis arbitrio separatis, non servata interstitiorum lege, nec requisita ad hoc ab iis qui initiantur, suorum respective Ordinariorum Latinorum licentia sive dispensatione.

» At cum illis Graecis seu Albanensibus qui domicilium habent seu alias commorantur in ea provincia in qua episcopus ritus Graeci solet sacras ordinationes exercere, ad quem propterea sine gravi incommodo per temporum intervalla accedere possunt, ab interstitiorum lege minime dispensamus, praeterquam cum alumnis et convictoribus ritus Graeci collegii Graeci Urbis et Italo-Albanensium in Calabria et Sicilia, si eorumdem collegiorum necessitas vel utilitas arbitrio S. R. E. Card. Administratoris et Protectoris praefati collegii Graecorum Urbis, et episcopi praesidentis seu rectoris utriusque collegii Italo-Albanensium praedicti res-

pective pro tempore existentium exegerit, ut praefati alumni et convictores absque temporis intervallo tribus diebus festivis non tamen continuis, ut praefertur, ad ordines promoveantur; quo casu eos sic initiari posse plenam facultatem facimus atque concedimus ».

514. Haec respiciunt interstitiorum legem pro ordinationibus infra episcopatum. Sed etiam pro episcopali consecratione interstitia a Conc. Trid. praescripta sunt. Nam in *sess. XXII, cap. II, de ref.*, statuit: « Quicumque posthac ad ecclesias cathedrales erit assumendus, is non solum natalibus, aetate, moribus et vita ac aliis quae a sacris canonibus requiruntur plene sit praeditus, verum etiam in *sacro ordine antea saltem sex mensium spatio constitutus* ». Hoc Tridentinum decretum declaratum postea fuit a Gregorio XIV, in const. *Onus*, 15 Maii 1591, ubi, inter alia, praecipit episcopum, saltem ante sex menses, debere esse initiatum *sacris ordinibus*. Ex qua plurali locutione sequi videtur neminem posse consecrationem episcopalem recipere nisi post sex menses a recepto presbyteratu (1).

5° — Vinculum matrimoniale (2).

515. Clerici in Ecclesia adstringuntur obligatione caelibatus, qui proinde appellatur *ecclesiasticus*. Rationes gravissimas quibus innititur haec lex quae mere ecclesiastica est, vide in nostro *Tractatu canonico de matrimonio*, n. 578. Porro haec lex, dum clericos obligat ad continentiam, ex una parte prohibet ne ipsimet clerici nuptias ineant, et hoc fuse nos exposuimus in cit. nostro *Tractatu*, n. 581 sequ.; ex alia autem parte efficit ut Ecclesia pro clericali statu praeferat caelibes, juxta exemplum Christi D., qui caelebs fuit, et exemplum Apostolorum qui, excepto S. Petro, uxorem, probabiliter non habuerunt, cum caelibes aptiores sint ad continentiam

(1) Giraldis, II, sect. 74; Barbosa, in cit. loc. *Conc. Trid.*

(2) Vide canonistas in tit. *De clericis conjugatis*, III, et in tit. *De conversione conjugatorum*, XXXII, Lib. III Decret., et in tit. *Qui clerici vel voventes matrimonium contrahere possunt*, VI, Lib. IV Decret.

servandam; uxoratos autem non admittat, nisi servatis nonnullis conditionibus. Hoc modo declarandum est, utrum scilicet et quatenus uxorati ad ordines admitti valeant (1).

516. Primis temporibus Ecclesia coacta est clericis vel ad ipsum episcopatum assumere ex viris conjugatis probatae vitae, exclusis tamen bigamis, cum caelibes bonis moribus imbuti inter Judaeos et Paganos deficerent. Hinc S. Paulus, in 1^a ad Tim., III, 2 et 4, episcopi qualitates describens, supponit episcopum habere uxorem et liberos: *Oportet ergo episcopum irreprehensibilem esse, unius uxoris virum, suae domui bene praepositum, filios habentem subditos cum omni castitate*. Horum clericorum uxores, virorum de causa, appellatas fuisse *episcopas, presbyteras, diaconas* vel *diaconissas, hypodiaconas*, jam adnotavimus n. 127.

517. At vero ad exemplum S. Petri qui uxorem, quam antea duxerat, post vocationem non retinuit neque ea usus est, Ecclesia usque ab initio, sive in Oriente sive in Occidente, maritos qui in diaconos, presbyteros ac episcopos ordinabantur, obligatos voluit ad continentiam, ne illis quidem exceptis qui, morali facta violentia, ad ordines rapiiebantur (2). Haec lex ab initio consuetudinaria, circa saeculum IV canonicis scriptis firmata fuit. Nonnulli negant hanc legem extitisse in Ecclesia Orientali; sed testimonia S. Epiphani et S. Hieronymi formalia sunt (3), quae refert etiam instructio S. C. de Prop. Fide ad *Archiepiscopum provinciae ecclesiasticae Fogarasiensis et Alba-Julienensis*, 24 Martii 1858, his verbis: « Epiphanius siquidem vir sanctitate et doctrina insignis, quique Orientalis Ecclesiae disciplinam optime norat, in *Expositione catholicae fidei*, n. 21, conceptis verbis affirmat: *Sacerdotium ex virginum ordine praecipue constare; aut si minus... ex his qui a suis uxoribus conti-*

(1) Confer pro parte historica Thomassinus, p. I, lib. II, cap. LX sequ.; Phillips, I, § 63 sequ.; Esméin, *Le mariage en droit canonique*, pag. 282 sequ.

(2) Phillips, I, § 64; Thomassinus, l. c., cap. LXI, n. 6; S. Augustinus, *De adult. conjug.*, lib. II, cap. ult.

(3) Thomassinus, l. c., cap. LX, n. 2 sequ.

nent, aut secundum unas nuptias in viduitate versantur. Principio enim, prout loquitur Hieronymus, quia rudis ex gentibus constituebatur Ecclesia, ad sacerdotium aliqui etiam assumebantur qui jam matrimonio juncti fuerant, sed vel in viduitate continentes, vel vitam ita degebant quasi uxores non haberent. Unde idem Epiphanius, *Haeresi* 59, diserte fatetur quemadmodum *sancta Dei praedicatio in diaconum, presbyterum, episcopum et hypodiaconum non suscipit unius uxoris virum liberos adhuc gignentem, sed eum qui se ab unica continuit, aut in viduitate vixit, maxime ubi sinceri sunt canones ecclesiastici*. Neque contraria alicujus ecclesiae particularis consuetudo seu inobservantia quidquam obstat, dum sermo instituitur de disciplina Ecclesiae Orientalis; etenim apposite idem Epiphanius prosequitur: *At dices mihi: omnino in quibusdam locis liberos adhuc gignere presbyteros, diaconos et hypodiaconos: at hoc non est juxta canonem, sed juxta mentem hominum*. Quapropter ambigi nequit quin Epiphani tempore clerici ab hypodiacono ad episcopum caelibatum vel continentiam colerent. Quod aptissime firmari etiam potest testimonio Hieronymi qui ob diuturnam in Oriente commorationem, illius Ecclesiae mores ac disciplinam perfectissime noverat. Porro S. Doctor Vigilantio, clericali continentiae infensissimo, praeter alia argumenta, factum opponit universalis Ecclesiae: *Quid facient Orientis Ecclesiae, quid Aegypti et Sedis Apostolicae, quae aut virgines clericos accipiunt, aut continentes, aut si uxores habuerint, mariti esse desistunt? Haec denique universalis Ecclesiae traditio, si mores erant ubi purior disciplina vigeat*. Eusebius Caesariensis, in *Demonstratione evangelica*, IX, IX, idem repetit de « doctoribus ac praedicatoribus verbi divini », et de illis « qui sacrati sunt, atque in Dei ministerio cultuque occupati ».

518. Gravem difficultatem facessere videtur factum Paphnutii in concilio Nicaeno. Paphnutius erat episcopus in superiore Thebaide, a puero in monasterio educatus, muliebris congressus penitus expers et ob singularem castimoniam ab omnibus celebratus, miraculis clarus, cui etiam in